

(əvvəli qəzetin 27, 28, 29 yanvar tarixli saylarında)

1 sentyabr 2001-ci ildə Bakıdakı 6 sayılı orta məktəbdə görüşdə Heydər Əliyevin söylədiyi nitq Ulu öndərin yeni dərs ilinin başlanmasını müstəqil Azərbaycanın onillik yubileyi ilə əlaqələndirməsi təhsili dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsində aparıcı vasitə kimi gördüyünü göstərir. Onun fikrincə, əsrlər boyu azadlıq arzusu ilə yaşayan xalqın müstəqil dövlət qurmaq bacarığı məhz savadlı, bilikli və elmi düşüncəyə malik nəsillərin yetişdirilməsi ilə mümkün olmuşdur. Bu yanaşma təhsilin milli azadlıq ideyasının praktiki təminatçısı kimi qiymətləndirildiyini nümayiş etdirir.

Həmin nitqdə təhsil sisteminin dövlət qayğısı altında olması xüsusi vurğulanır. Məktəblərin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, müasir avadanlıqların, xüsusilə kompüterlərin məktəblərə gətirilməsi Heydər Əliyevin təhsili elmi-texniki tərəqqinin əsas şərti hesab etdiyini göstərir. O, bu imkanları yalnız texniki yenilik kimi deyil, elmi düşüncənin formalaşması və gələcək alimlərin yetişməsi üçün zəruri vasitə kimi təqdim edir.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin müəllim peşəsinə verdiyi yüksək qiymət onun təhsili elmi cəmiyyətin əsas dayacağı saymasının açıq göstəricisidir. O, müəllim əməyini dövlət, millət və xalq üçün ən vacib fəaliyyət sahəsi kimi səciyyələndirərək, elmi cəmiyyətin məhz məktəbdən başladığını vurğulayır. Ulu Öndərin fikrincə, orta məktəbdə formalaşan bilik və tərbiyə sonradan ali təhsildə və elmdə qazanılan nailiyyətlərin əsasını təşkil edir.

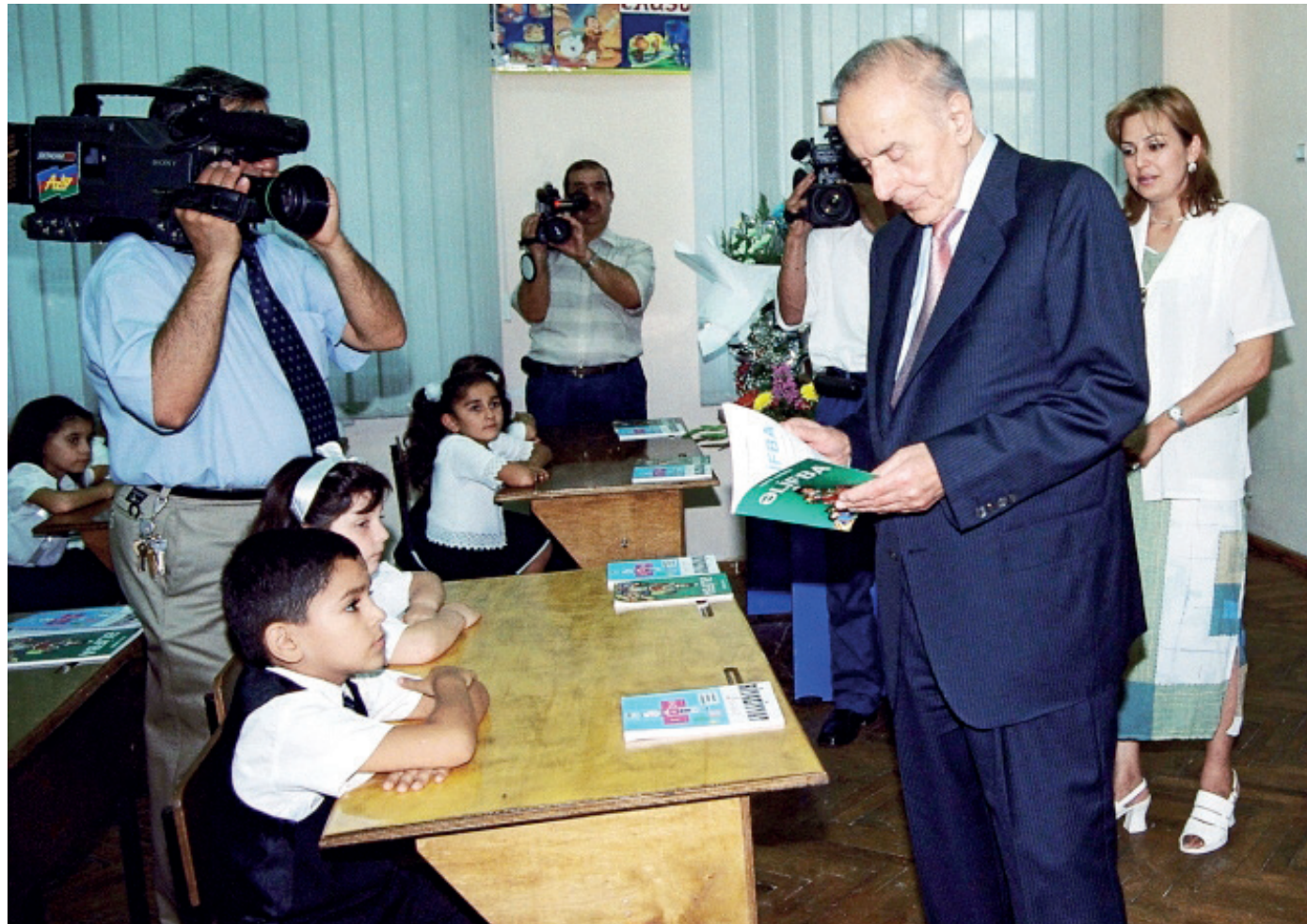
Nitqdə Heydər Əliyevin şəxsi həyat nümunələrinə müraciət etməsi onun təhsilə münasibətinin formal deyil, səmimi və həyat təcrübəsinə əsaslanan mövqedən qaynaqlandığını göstərir. Övladlarının təhsil yolu haqqında danışarkən Ulu öndər məktəbin insan taleyində, elmi və peşəkar inkişafda oynadığı həlledici rolu konkret faktlarla sübut edir. Onun vurğuladığı kimi, elmdə və ali təhsildə əldə olunan uğurların başlanğıcı məhz orta məktəbdə qoyulur.

Eyni zamanda, şəhər və kənd məktəbləri arasında fərqin olmaması ideyası Heydər Əliyevin təhsildə bərabər imkanlar prinsipinə verdiyi əhəmiyyəti əks etdirir. Bu yanaşma elmi cəmiyyətin sosial ədalət və ümummillilik prinsipləri üzərində formalaşmalı olduğunu göstərir.

Ümumilikdə, bu nitq sübut edir ki, Heydər Əliyev təhsili elmi cəmiyyətin yaranması və inkişafı üçün vazkeçilməz şərt hesab etmiş, məktəbi isə milli intellektual potensialın əsas mənbəyi kimi dəyərləndirmişdir. Onun təhsilə göstərdiyi diqqət və qayğı, əslində, Azərbaycanın elmi gələcəyinə, savadlı və müasir düşüncəli cəmiyyət quruculuğuna verilən ən böyük töhfədir.

Heydər Əliyevin elm və təhsil strategiyası

Milli intellektual potensialın gücləndirilməsi

Nəsirəddin Tusi irsinə yüksək qiymət

Bu yazıda təqdim olunan çıxışlar, məktublar və faktoloji materiallar bir daha göstərir ki, ümummilli lider Heydər Əliyevin dövlətçilik düşüncəsində elm və təhsil milli inkişafın strateji dayacağı, müstəqil dövlətin möhkəmlənməsinin başlıca şərti kimi çıxış etmişdir. Onun baxışlarında elm sadəcə akademik fəaliyyət sahəsi deyil, ölkənin intellektual təhlükəsizliyini, iqtisadi tərəqqisini, mədəni yüksəlişini və milli kimliyini təmin edən əsas qüvvədir. Bu səbəbdən Heydər Əliyev elmin inkişafını həm sovet dövründə, həm də müstəqillik illərində ardıcıl şəkildə dövlət siyasətinin prioritet istiqaməti kimi müəyyənləşdirmiş, milli elmi sistemin formalaşması və dünya elmi məkanı ilə inteqrasiyası üçün

prinsipial mövqe nümayiş etdirmişdir.

Mətnlərdə xüsusi vurğulanan əsas xətt milli kadr potensialının hazırlanmasıdır. Heydər Əliyev elmi tərəqqinin dayanıqlı olmasının yalnız institutların və maddi-texniki bazanın gücləndirilməsi ilə məhdudlaşmadığını, həlledici amilin insan amili – bilikli, vətənpərvər, yaradıcı və peşəkar kadrların yetişdirilməsi olduğunu ardıcıl şəkildə ön plana çəkmişdir. Bu baxımdan onun məktəb–universitet–akademiya xətti üzrə qurduğu konseptual yanaşma təhsil və elmin vahid sistem kimi qəbul edildiyini təsdiqləyir. Orta məktəbdən başlayan keyfiyyətli təhsil ali məktəbdə inkişaf edir, daha sonra akademik mühitdə elmi məktəblərə, tədqiqat institutlarına və milli elmi irsin zənginləşməsinə çevrilir.

Bakı Dövlət Universitetinə, Azərbaycan Elmlər Akademiyasına və müxtəlif

elm sahələrinin görkəmli nümayəndələrinə münasibət bu strategiyanın praktik təzahürüdür. BDU-nun elmi-tədqiqat mərkəzi kimi təqdim edilməsi, Akademiyanın “elm məbədi” səviyyəsində qiymətləndirilməsi, həmçinin akademiklərə ünvanlanan təbriklər və vida nitqlərində alimin fəaliyyətinə verilən yüksək mənəvi-ictimai dəyər Heydər Əliyevin elm insanını milli inkişafın aparıcı siması kimi gördüyünü nümayiş etdirir. Ziya Bünyadov, Fəraməz Maqsumov, Azad Mirzəcanzadə, Mark Dalin, İmam Mustafayev kimi alimlərin timsalında elmə göstərilən ehtiram əslində bütövlükdə Azərbaycan elminə göstərilən dövlət qayğısının ifadəsidir.

Bu materiallarda daha bir mühüm məqam Heydər Əliyevin elm və təhsili milli-mənəvi dəyərlərlə və dil siyasəti ilə üzvi şəkildə bağlamasıdır. Ana dili-

nin qorunması və inkişafı, milli şüurun, vətənpərvərlik ruhunun formalaşması və ziyalı təbəqəsinin yetişdirilməsi onun konsepsiyasında elmlə eyni sırada dayanır. Çünki Ulu öndərin yanaşmasına görə, elmi tərəqqi milli mədəniyyət və kimlik üzərində möhkəmlənmədikdə dayanıqlı və məqsədyönlü ola bilməz.

Nəsirəddin Tusinin elmi irsinə istinad da bu ümumi fəlsəfi xəttin dərin tarixi köklərə söykəndiyini göstərir. Tusinin “elm və dinin köməkçisi, elm diyarının şahı” kimi dəyərləndirilməsi Azərbaycan elmi düşüncəsinin əsrlər boyu formalaşan nüfuzunu, elmin milli özünüdərk və humanist cəmiyyət ideyası ilə bağlılığını simvolik şəkildə ifadə edir. Bu gün Azərbaycan elminin Yer kürəsinin dərinliklərindən kosmosun yüksəkliklərinə qədər geniş istiqamətləri əhatə etməsi, məhz həmin böyük elmi ənənənin müasir mərhələdə davamı kimi qavranılmalıdır.

Beləliklə, təqdim edilən mətnlər vahid bir nəticəyə gətirib çıxarır: Heydər Əliyevin elm və təhsil strategiyası milli kadr potensialının formalaşdırılması, elmi institutların möhkəmləndirilməsi, ali məktəblərin elmi bazaya çevrilməsi, ziyalının cəmiyyət qarşısında məsuliyyətinin artırılması və milli elmi irsin tarixi köklər üzərində inkişaf etdirilməsi kimi kompleks prinsiplərə əsaslanır. Bu konsepsiya Azərbaycanın müstəqil gələcəyinin intellektual təminatını yaradan, elmi cəmiyyətin inkişafını strateji səviyyədə müəyyənləşdirən möhkəm ideya platforması kimi bu gün də aktualdır və milli tərəqqinin etibarlı yol xəritəsi olaraq dəyərləndirilə bilər.

Sonda bildirək ki, ümummilli lider Heydər Əliyevin formalaşdırdığı müstəqil Azərbaycan dövlətinin elm və təhsil siyasətini son 23 ildə Prezident İlham Əliyev yaradıcı şəkildə və uğurla davam etdirir. Ulu öndərin ideya və əməllərinin gerçəkləşməsinə geniş ictimai dəstək qazandıran Heydər Əliyev Fondunun qurumun rəhbəri Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərliyi ilə həyata keçirdiyi elm və təhsilə dəstək layihələri də ölkəmizdə intellektual tərəqqiyə layiqli töhfələr verir.

Arif HƏŞİMOV,
akademik